

No: 1299 – Mahreç İşareti

DEVREK KİRENİ

Tescil Ettiren

DEVREK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu coğrafi işaret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 28.08.2019 tarihinden itibaren korunmak üzere 21.12.2022 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 1299
Tescil Tarihi	: 21.12.2022
Başvuru No	: C2019/109
Başvuru Tarihi	: 28.08.2019
Coğrafi İşaretin Adı	: Devrek Kireni
Ürün / Ürün Grubu	: Kiren / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Mahreç işareti
Tescil Ettiren	: Devrek Ticaret ve Sanayi Odası
Tescil Ettirenin Adresi	: Eski Mah. Zonguldak Asfaltın Cad. No:1 Devrek ZONGULDAK
Coğrafi Sınır	: Zonguldak ili Devrek ilçesi
Kullanım Biçimi	: Devrek Kireni ibaresi ve mahreç işareti amblemi, ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde yer alır. Ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığında, Devrek Kireni ibaresi ve mahreç işareti amblemi, işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Devrek Kireni; Zonguldak ili Devrek ilçesinde yetişen ve pomolojik özellikler bakımından *Cornus Mas L.* (kızılçık) özellikleri gösteren meyvedir. Yabani formda kendiliğinden yetişir ve tohum ile çoğalır.

Devrek Kireninin ağacı; kuru, balçıklı topraklarda ve meşe, karaçam ile kızılçam ormanlarının alt florasında 700-1200 m arası olan yükseltilerde yer alan ormanların içinde doğal olarak yetişir. Deniz seviyesinden yüksekliği 0-160 m ile 300-500 m olan yerlerde kültüre alınarak yetiştirilir. Yetiştiricilik yapılan toprakların pH değeri 6,4-7,4 arasındadır.

Devrek Kireni ağacının boyu en çok 5-8 m'dir. Ağacın yaprakları koyu yeşil renktedir. Yaprakların üzerinde, uzunlukları 2,5-8,5 cm olan paralel tüylü damarlar bulunur. Paralel damarların arasındaki mesafe 0,3-2,2 cm'dir.

Devrek Kireninin ağacı, güçlü bir kök sistemine sahiptir ancak kökler fazla derine gitmez. Coğrafi sınırda yağış ve nemin fazla olması; yüzeye yakın olan köklerin toprağın neminden yararlanmasını kolaylaştırması ve dolayısıyla bitki gelişimi bakımından önemlidir.

Devrek Kireni ağacı dik, yayvan veya sarkık şekillerde olabilir. Gövde sayısı 1-6 adettir. Dip sürgünleri ile kendisini yenilediğinden uzun ömürlü olup 300-450 yıl yaşayabilir. Bitkinin yaprakları mekik, yuvarlak ve oval şekillidir, alt kısımlarında yakıcı tüyler bulunur. Çiçekleri şubat ayında açmaya başlar ve 2-4 hafta devam eder. Çiçekler sarı renkte olup 1,5-2,5 cm çapındadır. Yaprak başına 12-15 adet meyve verir. Meyveler ilk önce sarı renkte, yaklaşık 7 mm çapında ve eliptik yapıdadır. Gelişimi tamamlanıp olgunlaşan meyvenin rengi kırmızıya döner ve 0,920-1,038 cm çapında olur. Devrek Kireninin hasadı, temmuz ayı ortasında başlayıp ekim ayı başına kadar devam eder.

Devrek Kireni sıcakta çabuk olgunlaşır. 37 °C'nin üzerindeki sıcaklardan olumsuz etkilenir. -35 °C soğuğa kadar dayanıklıdır. En yüksek sıcaklığı 37 °C'yi geçmeyen ve yıllık ortalama sıcaklığı 13-14°C olan coğrafi sınırda, yıllık yağış miktarının 700-900 mm olması, aşağıda belirtilen meyve özelliklerinin kazanılmasını sağlar.

Devrek Kireninin tadı ekşi olup kokusuzdur. Diğer bazı özelliklerine aşağıda yer verilmektedir.

Tablo: Devrek Kireninin Bazı Özellikleri

Özellik	Değer
Na (sodyum) (mg/100 g)	1,000-63,350
Mg (magnezyum) (mg/100g)	14,392-16,694
K (potasyum) (mg/100 g)	258,156-507,161
Ca (kalsiyum) (mg/100g)	0,000-71,569
Fe (demir) (mg/100g)	0,558-1,234
Cu (bakır) (mg/100g)	0,049-0,078
Zn (çinko) (mg/100g)	0,189-0,199
Meyve ağırlığı (g/100g)	0,000-3,600
Suda çözünen kuru madde (%)	4,997-25,983
Meyve çapı (cm)	0,920-1,038
Meyve boyu (mm)	10,545-12,695

Meyve eti/çekirdek oranı	0-1,485
pH	2,503-3,267
Asitlik (% malik asit)	1,733-1,817
C vitamini (mg/100g)	48,58-65,53
A vitamini (mg/100g)	Retinol (ug/100g): 1,80-2,33 Beta karoten(ug/100g): 21,78-27,72

Devrek Kireninin geçmişi eskiye dayanır. Coğrafi sınırın mutfak kültürü içinde önemli bir yere sahip olup şerbet, marmelat, reçel, ekşi ve benzeri ürünlerin üretiminde kullanılır. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunur.

Üretim Metodu:

Coğrafi sınırda doğal olarak yetişen kirenden kültüre alınarak yetiştirilen Devrek Kireninin üretim metoduna aşağıda yer verilmektedir.

- Aşılama: Coğrafi sınırda doğal ortamda bulunan yabani kiren ağaçları, çiçeklenme döneminden önce ilkbaharda budanır. Bir yaşına gelen sürgünlere T veya yongalı göz aşısı uygulanır. Tohumdan veya dip sürgünlerden elde edilen çöğürler aşılanarak Devrek Kireninin fidanları elde edilir.

Meyve verimini artırmak için budama ile oluşturulan sürgünlere göz aşısı yapılır. Aşılamada amaç yeni ağaçlar oluşturmaktır. Aynı amaçla, 2 ya da daha fazla yaşına gelen kiren ağacı dallarına kalem aşısı da yapılabilir.

T göz aşısı; mayıs-haziran aylarında sürgün, temmuz-ağustos aylarında durgun aşı şeklinde uygulanır. Yongalı göz aşısı ise T göz aşına göre daha erken dönemlerde yapılabilir.

- Ekolojik istekler: Devrek Kireni sıcakta çabuk olgunlaşır. 37°C'den yüksek olan sıcaklardan olumsuz etkilenir. -35°C'ye kadar soğuğa dayanıklıdır.

Devrek Kireni yetiştiriciliğinde su, önemli bir faktör olup bitki mutlaka su ister. Taban suyuna orta derecede dayanıklıdır. Coğrafi sınırda yıllık yağış miktarı 700-900 mm arasında olup, en fazla yağış sonbaharda görülür. Bu yüzden sonbahar mevsiminde yağışın fazla olması, Devrek Kireninin bitki gelişimi bakımından yararlıdır.

- Toprak: Toprak bakımından fazla seçici olmayıp orta bünyeli, derin ve geçirgen topraklarda yetiştirilir. Kireçli topraklara dayanıklı, tuza az toleranslıdır. 700-1200 m arası olan yükseltilerde yer alan ormanların içinde doğal olarak yetişir. Deniz seviyesinden yüksekliği 0-160 m ile 300-500 m olan yerlerde kültüre alınarak yetiştirilir. Yetiştiricilik yapılan toprakların pH değeri 6,4-7,4 arasındadır.
- Dikim: Devrek Kireninin fidanları, şubat ayı ortası ile nisan ayı başında dikilir. Dikimden önce toprak sürülüp tesviye edilir. 80 cm çapında ve 60-80 cm derinliğinde çukur açılır. Dikim aralığı en az 5x5 m'dir. Fidan, çukura dik bir şekilde yerleştirilir ve kök, toprak ile kapatılır. Dikim sırasında kök boğazının toprak seviyesinde olmasına dikkat edilir. Çukur kapatıldıktan sonra fidana 20 litre kadar can suyu verilir, yanına bir çubuk destek olarak dikilir ve fidan, çubuğa sabitlenir.

- Kültürel işlemler:

- Budama: Yaprakların dökülmesi ile çiçeklenme arasındaki dönemde yapılır. Ayrıca hasattan sonra kırılan dalların alınması ve sürgünlerin seyreltilmesi amacıyla da yapılabilir.

Dikim budaması, dikimden sonra ağacın toprak seviyesinden 50-70 cm yukarıda bulunan kısmına, tepe vurma şeklinde uygulanır. Dikim budaması, dikim işleminden hemen sonra yapılır. Sürgünler 1/3 oranında kesilir ve kesilen kısımlar aşı macunu ile kapatılır.

Şekil budaması olarak; lider dal ile birlikte 5-7 ana dalın seçilerek ana dalların üzerinde yardımcı dalların oluşturulması suretiyle yapılan modifiye lider formu önerilir.

Verim budaması; güneşlenmenin dengelenmesi, ağacın tamamına meyve dağılımının sağlanması ve gerektiğinde meyve seyreltmesi amacıyla yapılır. Çeşitli nedenlerle oluşan obur dallarda uç alma işlemi yapılarak bu dalların da 2-3 yıl içinde verimli hale gelmesi sağlanır.

Devrek Kireninin ağacına, ana dal düzeyinde gençleştirme veya gövde düzeyinde gençleştirme budaması yapılarak yaşlı ve verimden düşmüş ağaç gençleştirilir.

- Tarımsal mücadele: Doğal olarak yetişen ağaçlarda herhangi bir hastalık görülmez. Ancak ticari olarak yetiştirilen ağaçlarda, aşırı yağış sonrası nemin artması nedeniyle görülebilen botritis ve antraknoz gibi hastalıklarla bakırlı preparatlar ile fungusit uygulamaları yapılır. Orman ile sınırı bulunan alanlar ile ormandan açılan alanlarda yetiştirilen kiren ağaçlarında karşılaşılan kök çürüklüğü hastalıkları ile meyve sineği ve kabuklu bit gibi zararlılarla mücadelede ise Tarım ve Orman Bakanlığınca önerilen yöntemler kullanılır.
- Hasat: Hasat, kiren ağaçlarının bulunduğu yükseltilere ve iklim koşullarına bağlı olarak temmuz ayı ortasında başlayıp ekim ayı başına kadar devam eder. Ağaçlarda bulunan meyveler aynı anda olgunlaşmadığından hasat, 2-3 seferde yapılır. Kiren meyvesi hasattan sonra da olgunlaşmaya devam ettiği için, meyvelerde renklenme başladığı zaman hasat başlar.
- Ambalajlama ve Muhafaza: Devrek Kireni, gıda ile temasa uygun 1, 2 veya 5 kg'lık ambalajlarda piyasaya sunulur. Sıcaklığı 0-4°C ve bağıl nemi %90-95 olan depolarda 21-35 gün muhafaza edilebilir.

Coğrafi Sınır İçerisinde Gerçekleşmesi Gereken Üretim, İşleme ve Diğer İşlemler:

Devrek Kireninin geçmişi eskiye dayanır. Coğrafi sınırın mutfak kültürü içinde önemli bir yere sahiptir. Bu sebeplerle coğrafi sınır ile ün bağı bulunduğundan Devrek Kireninin tüm üretim aşamaları, coğrafi sınırda gerçekleşir.

Denetleme:

Denetimler; Devrek Ticaret ve Sanayi Odasının koordinasyonunda ve Devrek Ticaret ve Sanayi Odası, Devrek Ziraat Odası, Devrek Belediyesi, Devrek İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Bülent Ecevit Üniversitesi Devrek Meslek Yüksekokulundan konuda uzman birer kişinin katılımıyla oluşan en az 3 kişilik denetim mercii tarafından yapılır.

Denetimler düzenli olarak yılda en az bir kere, ayrıca şikâyet halinde ve ihtiyaç duyulduğunda her zaman yapılır.

Denetime esas kriterlere aşağıda yer verilmektedir.

- Özellikle aşılama, dikim, budama ve hasat aşamaları bakımından üretim metoduna uygunluk.
- Devrek Kireni ağacının ve meyvesinin özelliklerinin uygunluğu. Gerekğinde üründen numune alınıp analiz ettirilerek uygunluğu denetlenir.
- Ambalajlama ve muhafaza koşullarının uygunluğu.
- Devrek Kireni ibaresinin ve mahreç işareti ambleminin kullanımının uygunluğu.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya bunlarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetimin gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.